ОТБОЙ В ПОЛУНОЩ

ciela

A MIDNIGHT CLEAR by William Wharton
© The Estate of William Wharton
Originally published in the United States,1982.

© Христина Кочемидова, *превод от английски*
© Дамян Дамянов, *художник на корицата*
© Сиела Норма АД

София 2018

ISBN: 978-954-28-2490-9

УИЛЯМ УОРТЪН

ОТБОЙ В ПОЛУНОЩ

Превод от английски Христина Кочемидова

ciela

Съдържание

Кратък инструктаж 9
Най-дългата нощ 32
Мам кам найт лер 109
Пролетен рай пак..... 172
Не казвайте на Майката..... 188
Протокол за провинение..... 224

На онези момчета от спецрезерва,
които никога не достигнаха зрелост.

...Как сте ни нужни сега.

СТРАХ

Дъхът ми секва, застивам;
сноп птичи пера пламват,
мирис на смърт в едно цвете.

Без поглед, без дума, зинал,
уплашен да зърна
или да се извърна;
миг празнота – в перлено сиво.

Загледан в себе си, гледам как се гледам.

Имената в тази коледна приказка
са подменени, за да не бъдат
изобличени виновниците...

У. У.

Кратък инструктаж

– За Бога, Майка! Какво става?

Той ме блъсва с все сила върху платнището. Мъчи се да се изправи, подпира се на лакти, запъва се с крака – ботите му потъват до глезен в калта и кишавия сняг в дъното на окопа. Става, извисява се над мен, залита, подхлъзва се, без да каже дума, с поглед, зареян в небето.

После сваля от рамо карабината М-1, сграбчва я с дясната ръка, тънкото му тяло се извива като опъната пружина и мята оръжието подобно на копие навън от окопа, в дълга полегата дъга, най-малко на трийсет метра надолу по склона. Толкова се сили, че войнишките му очила в метални рамки отхвърчат от лицето му, удрят се в гърдите ми и полека затъват в кишата. Няма начин да не се строшат.

Той не ме поглежда. Без очила лицето на Майката изглежда празно; навярно тъй или иначе не би могъл да ме види дори ако ме погледнеше.

Клечим в нещо като изоставен единичен окоп от Първата световна война – а може би е само дупка от коренището на някое изгнило или повалено дърво.

От два часа и половина почти не сме разменили дума. А имаме да стоим четири. Понякога ми се струва, че Майката може би плаче, но не го поглеждам; на мен самия малко ми остава да се разплача, тъй че гледам да не започвам нищо. Сега Майката се изкатерва без пушка до ръба на окопа. Задърпва коланите си, мъчейки се да ги откопчае.

По принцип този периметър се охранява от оркестъра, но сега те са в града заедно с офицерите, за да забавляват дамите от Червения кръст. Вчера Червеният кръст се домъкна чак до нашия полк и взе да ни продава понички, по десет цента парчето, на две опашки – войници и сержанти на едната, офицери на другата. Не хвърлих око да видя дали офицерите си плащат. Купих си една и след половин час я изкензах.

Докато клечахме тук с Майката, наблюдавах как над нас кръжи и бръмчи едно артилерийско разузнавателно самолетче В-5. Моторът издава спокоен равен звук като на самолет, който в летен ден влачи реклама в небето над плажа:

ПЕПСИ-КОЛА

Само че сега е зима и не е никак спокойно. Навеждам се и вдигам внимателно очилата на Майката, после отскачам от дъното на окопа, като се опирам на изкаляното платнище. Рамката е огъната, но счупено няма, лещите са дебели като дъна на шишета за мляко, та трудно биха се строшили. Обаче са хлъзгави, мокри и оплескани с кал.

Майката стои горе на ръба на окопа. Сега той здравата се е разревал, макар и почти без глас. Драпам нагоре, за да го издърпам назад, преди да са ни видели.

Намираме се на склон, в края на гора. Всъщност сме заобиколени от гористи хълмове. На няколко пъти валя сняг, но днес зеленината се показва и цялата земя е покрита с тънък

скреж и е разкаляна. Знам, че сме някъде към средата на декември, но това е всичко, макар че тук сме в резерва, кой знае защо, не ни пускат нито пощата, нито „Старс енд Страйпс“*.

Ето че Майката се развихря. Успял е да разкопчае коланите си и захвърля патрондаша, хранителния запас, шанцовия инструмент, щика, манерката – цялото му снаряжение лети във въздуха, търкаля се по нанадолнището. Преди да се изгуби между дърветата, той мята и каската си, тъй както се хвърля диск, в същата посока, в която бе запокитил пушката. Държи се така, сякаш наистина напуска войната!

Разкъсвам се между порива да изтичам след него и дълга да стоя на пост. В края на краищата съм началник на караула, представяте ли си? Аз не.

Най-напред хуквам надолу да прибера пушката, каската и коланите на Майката. После се юрвам след него, като събирам по пътя нещата му. Когато се навеждам за куртката му, хвърлям поглед назад – няма никого. Всеки, който има поне малко разум, сега спи, възползва се от отсъствието на разните му офицери. Знам, че Уеър – това е нашият взводен, и майор Лав, нашият втори щабен, са се омели, за да играят на герои пред дамите. А пък още си нямаме нов взводен сержант.

Подпирам пушката си до първото дърво заедно с нещата на Майката и хуквам след него. Той търчи като щур, без да се обръща. Без очилата като нищо може да се блъсне в някое дърво. Няма смисъл да викам, тъй че само стискам устни и тичам. Кой знае, може би покрай него и аз ще успея да се измъкна от войната, двамата ще отцепим право през дивизията, корпуса, цялата армия и тила. Може би ще попаднем на някое френско семейство с хубава щерка, което ще ни укрие. Ако ни хванат, винаги мога да кажа, че съм се мъчил просто да настигна Майката, гледал съм да опазя държавното имущество, да прибера дрехите му.

---

* Американски военен вестник, основан през 1861 г. – Б. ред.

Белята е там, че бягаме не накъдето трябва. Той цепи право на юг – най-много да стигнем до караула на някой друг изтощен побъркан полк. Всички сме толкова уплашени, че стреляме по какво ли не, особено по някой гологъз скелет в боти, който си е загубил очилата.

Съдейки по дрехите, които прибирам, Майката е останал вече само по боти и чорапи. За малко да го хвана, докато си събуваше панталоните, но когато се спрях да ги прибера, той отново офейка. Разиграваме неповторима версия на „Хензел и Гретел“ с елементи на стриппокер; или може би нещо като преследването на Аталанта.

От усилието моята обичайна болежка пак започва да се обажда: коремът ми се свива, излизат безшумни, парещи пръски. Когато настигна Майката, ще мириша на подвижен нужник. Огромни заглавия: ОТРОВЕН ГАЗ, ИЗПОЛЗВАН В АРДЕНИТЕ!

Майката определено се откъсва напред. Решавам да стискам зъби за още един пробег от двеста ярда, после ще трябва да се откажа. Господи, какво ще кажа на Уеър?

Когато отново поглеждам, Майката не се вижда. Все още сме в гората, но поемаме по стръмно надолнище. Тогава го забелязвам. Цопнал е в едно дере и се рови из него като куче, което търси кокали, хвърля наляво и надясно камънаци. Забавям крачка в недоумение и се спирам, зяпам го, докато си поема дъх.

Тръгвам бавно надолу към него; питам се какво ли ще правим по-нататък. Сега пък какво? Каква подобаваща на сержант постъпка трябва да извърша? Хлъзгам се и се препъвам по някаква смесица от заледен сняг и борови иглички. Цялото ми тяло се тресе. Напоследък повечето време така треперя, че

трябва да изчакам някой спокоен миг, ако искам да рисувам или да напиша писмо. Вече почнах да пиша с печатни букви, на къси, резки чертички; почти няма шанс някое неспокойно, случайно, необуздано трепване да ме издаде.

Клякам край водата до Майката. Тая вода трябва да е леденостудена, а той е коленичил в нея на голите си бели крака. За себе си знам, че съм като вейка с това вечно разстройство, но Майката е толкова кльощав – да не повярваш, че изобщо е жив.

Стоя притихнал, наблюдавам го как мята камъни съсредоточен, с глава между коленете. Трябва да направя нещо.

– Нà ти очилата, Майка. Беше си ги забравил там, в окопа.

Той се обръща и ме зяпва с празен поглед – престава да рови, коленичил в тоя буен, леден, бистър поток. Подавам му очилата. Той запълзява бавно към мен, поема ги и си ги слага, като внимателно закача телените рамки зад ушите си. Беше спрял да плаче, но сега пак започва. Помагам му да излезе от дерето, без да продумаме. Не ми идва наум нищо смислено, което да кажа, а и не съм сигурен, че Майката може да говори дори да пожелае.

Една по една му подавам дрехите и той ги облича. Върши го бавно, като си поема дълбоко въздух, сякаш се намира в казармата в неделя сутрин. Ботите и чорапите му са прогизнали, но след като закопчава куртката си, изглежда почти наред – ако се изключи посинялата му физиономия и дето плаче.

– Майка, прибрал съм ти пушката, каската и коланите ей там, по-назад, в края на гората. Как се чувстваш?

За първи път, откакто побягна, Майката ме поглежда в очите. По лицето му има размазани сълзи и сополи. Божичко, толкова е странно да видиш *нашата* Майка Уилкинс в този вид!

Викаме му Майка квачка Уилкинс, защото все ни гони, че сме били разпуснати, че разхвърляме и не си перем меш-

ките или не си мием канчетата. Веднъж Фред Бранд се оплака, че Уилкинс се промъквал зад хората след закуска и ги душел да провери дали са си мили зъбите.

Майката е сред най-възрастните в отделението и е женен. Два дни след двайсет и шестия му рожден ден му се роди мъртво дете. Мънди ми каза. Ега ти подаръка!

Майката все още ме зяпа през замъглените си очила. Стои леко приведен, с виснали отпред ръце – марионетка от куклен театър, чакаща реда си. Заговаря бавно и внимателно както винаги, обмисля всяка дума и изречение, като че ли ще бъдат гравирани върху злато:

– Разбираш ли, Уонт, не знам дали ме е хванала окопната невроза, или какво. Една част от мен съзнава всичко, което извърших досега, от хвърлянето на пушката до ровичкането в това замръзнало дере. Една част от мен съзнаваше и искаше да престане, но друга не спираше, държеше да продължава да тича, да хвърля вещите ми, да върши всякакви дивотии, каквито ѝ дойдат на ума. Тази част явно се натягаше да бъде подведена под параграф осми. Тази част, най-дълбокото ми аз вътре в мен би направило всичко, за да се измъкне оттук и да се прибере вкъщи при Линда.

– Искаш ли да доложа за теб, Ванс? Мога да напиша най-прекрасната нечувана докладна за подвеждане под параграф осми. Между дивотиите, които ти действително извърши сега, и онова, което аз ще измисля, най-малкото ще се озовеш при някой психиатър в болница.

Майката се свлича на земята с кръстосани крака. Подпира глава върху замръзналите си ръце, сложил лакти на коленете. Действително обмисля тази възможност.

– Не, нищо няма да излезе. Още не съм достатъчно изплашен. Твърде много ме е страх от тях, а не ме е страх достатъчно от самия мен. Не бих могъл да метна никого. Осрах се така донякъде, защото бях само пред теб, а това няма голямо значение.

– Ти наистина ме метна, Майка, казвам ти. Освен това наруши едно от правилата на отделението.

Той вдига глава от ръцете си, изпъва се.

– Какво правило? Кое правило на отделението съм нарушил?

– Каза „осрах се“. Ами какво ще рече Отчето? Не им се оставяй, Майка. Каквото и да стане, не им се давай.

Нашето отделение си има много особености. Ще започна с няколко. Първо, почти никога не наричаме германците „зелки“, „шваби“, „хуни“ или „нацисти“ – обичайните названия в армията. Те са най-много „неприятелят“. Единствено Стан Шутзър, нашият професионален евреин, ги нарича както си ще. Отец Пол Мънди му е дал благословията си. Да, имаме си и отдельонен отец: Майка Уилкинс, Отец Мънди. Но това не е втората особеност на второ отделение, а само случайност.

Отец Мънди измисли правилото на отделението: „Никакви мръсни думи“. Държим да си личи, че всъщност не сме част от тази армия. Ние сме аристократични сирачета, подхвърлени пред чужда порта, може би незаконородени деца със синя кръв. Това поддържа духа. Дори май е едно от най-големите попадения на Отчето. За човек, който понякога постъпва толкова глупаво, той може да бъде и доста хитър. Мънди е на двайсет и шест, отпаднал от семинарията – но не пропаднал, почти свещеник. Той и Майката сега са старците в отделението, останалите сме все под двайсет.

Прибираме вещите си от края на гората и се връщаме в мръсната си дупка, преди да е дошла смяната. Майката се владее доста добре. Ще ни смени Бъд Милър, нашият технически гений, автор на кръстословици и детски стихчета, заедно със Стан Шутзър, еврейския отмъстител и кандидат

за рекламен агент при някой милионер. И Бъд, и Стан имат бащи бижутери, но това, струва ми се, е единственото общо между тях, освен дето са умни момчета и същевременно достатъчно глупави, за да попаднат в пехотното разузнаване. Те са през следващите четири часа, от два до шест. Нощта се пада на отделението на Едуард, но пък те са дванайсет, тъй че ще могат да дават караул всеки по два часа и няма да са чак толкова зле. След като свърши балът, музикантите отново ще поемат обичайния си пост.

Двамата с Майката се замъкваме в бивака. Сега живеем в една палатка. Преди Саар* той дружеше все с Джим Фрийзе. Джим определено беше пръв помощник на Майката в съревнованието по чистота. Двамата вечно се суетяха да си чистят къта, да си разтребват и подреждат вещите; после се понасяха към автопарка, за да мият и лъскат джипа си. И двамата си нямаха понятие как се поддържа джип, но техният винаги блестеше от чистота, даже в проклетата мецска кал. Милър, който е луд на тема техника и изобщо не допуска момчетата от автопарка да припарят до джиповете на нашето отделение, само се смееше на Джим и Майката, като ги видеше да се щурат наоколо.

Пропълзявам в моята половина на подгизналата палатка и измъквам книгата, която четем в момента. Казва се „Сбогом на оръжията“. Имам от страница двеста и петдесета до триста и десета. Преди мен е Уилкинс, а след мен – Шутзър. Шутзър цял ден ме гони да побързам; Уилкинс снощи свърши. Все такъв ми е късметът – да попадна между двамата най-скоростни четци отсам линията „Зигфрид”. Разкъсваме книгите, за да можем да ги четем едновременно.

Предишната книга беше „На Западния фронт нищо ново“. Обсъждахме я и се провъзгласихме за отделение, което ще напусне войната при първия удобен случай. Тогава бяхме

* Област в Югозападна Германия, където през Втората световна война се водят важни сражения. – Б.пр.

все още всички заедно, пред Саарбрюкен. Отец Мънди не беше разбрал, че героите в книгата са немци, докато не му обяснихме. Но може и да е пропуснал някои страници. Обикновено оставяме Отчето последен – той изчита всяка дума така, сякаш я облизва.

Свършвам страниците си и ги слагам пред отвора на палатката на Шутзър.

Тази глава се нарича „Кратък инструктаж“. Скоро ще дойде и типичният военен инструктаж, но мисля, че сега, докато уж заспивам, мога да ви инструктирам за действителното положение.

Инструктаж в армията означава обясняване. Армейският ум изисква всичко да бъде кратко и ясно освен войните. Сигурно затова винаги се казва „кратък инструктаж“. Но понякога е трудно да се изразиш кратко и ясно. Може би в известен смисъл не само тази глава, но и цялата книга е един инструктаж; само че не знам точно за какво или по какво.

Нашето отделение представлява половината от разузнавателния взвод, втората половина. Взводът покрива разузнаването и рекогносцировката. Той е част от ротата към полковия щаб на сто и N-ти полк от 8010-а пехотна дивизия. Полкови щаб означава горе-долу едно нищо.

Да ви дам представа. Имаме си полковниче с адютант и помощник, всеки със свои ординарци. Имаме си Първи щабен, Втори щабен, Трети щабен, Четвърти щабен, Пети щабен и т.н., все майори, все с помощници и всичките с ординарци. Ординарец в армията е лошо платен военен слуга.

Освен това си имаме готвачи, кухненски помощници, помощник-готвачи, интенданти, артелчици, пощаджии, писари, машинописци, вестовои; сума ти персонал плюс тълпата от автопарка. Автопаркът е мястото, където гарират колите, най-вече джипове, щабни коли и два и половина тонни ка-

миони – нищо особено бойно. Всъщност тези автомобили главно превозват хората и техните партакеши от едно място на друго. Шофьорите на тази флотилия за пренос – превоз са четвърти и пети клас – ще рече, сержанти и ефрейтори, от които не се очаква да застрелят никого умишлено.

Имаме си и полкови оркестър. Трийсет войници, за които е крайно невероятно да се намерят на предната бойна линия. Както казах, обикновено те дават караула за охрана на ротния лагер. Никога не съм ги чувал да свирят, но пък и не сме имали много паради. В Руан освободихме една цигулка и Мел Гордън искаше да я опита, но му казаха, че във военния оркестър няма място за цигулки. А нима нямаше да е чудесно да чуваме сигнала за лягане или ставане – а още по-добре за отстъпление – изсвирен на цигулка?

На последно място идва и разузнавателният взвод. Всяко отделение наброява по двайсет души; отдельонният командир е младши сержант или ефрейтор, без ординарци. Нашето отделение намаля до шестима. Отдельонен ефрейтор ни стана Мел Гордън, когато мен ме произведоха сержант. Не че извършихме нещо особено, просто останахме живи. Той още не си е зашил нашивките.

Разузнавателният взвод е очите и ушите на Втория щабен. Вторият щабен е командващият полковото разузнаване. Нашият Втори щабен е майор Лав, на когото и името, и службата никак не подхождат. В цивилния живот Лав е бил собственик на погребално бюро. Той пък е очите и ушите на полковник Дъглас Съгър, командира на полка, обикновено наричан Дояча. Дояча е бивш майстор на военни униформи и страхотно умее да си вири носа. Майор Лав също има голям талант да се перчи.

Главното хоби на Лав е да доставя работа на своите колеги, погребалните архивари. А най-удобното средство, с което разполага за целта, е разузнавателният взвод и той бележи с него непостоянен, но значителен успех. Уисл Томпкинс

казваше, че всяко живо, мърдащо човешко тяло накърнява чувството за благоприличие на Лав.

Именно благодарение на Лав и неговия военно-погребален талант аз неотдавна бях изстрелян до трите нашивки. В Саар загубихме половината отделение при осъществяването на един от неговите вдъхновени от картата, лошо замислени тъй наречени дозори. Не можете да си представите колко безсмислено и глупаво беше. Толкова е ужасно, че няма да взема да го разказвам, надявам се.

Когато казвам „загубихме“, искам да кажа „бяха убити“. В армията никой никога не признава, че има убити от нашата страна. Те са или „загубени“ – като Кристофър Робин; или „дадени“ – може би „продадени“? – или пък „падат“ в артилерийски огън като, да речем, при бейзболен мач.

Отдельонен ни беше Макс Луис, двайсетгодишен. Негов помощник – Луис Кроло, на деветнайсет. Викахме им „близнаците Луи“. Другите четирима, които „паднаха“ този ден, бяха Мори Марголис, Уисл Томпкинс, Фред Бранд и Джим Фрийзе.

Мори беше мой другар по палатка. Закопчавахме войнишките си платнища едно за друго, за да си направим кучешка колибка; другите ни неща също бяха общи. И шестимата до един имаха резултат над 150 на АТИ-то (АТИ-то е друг внедрен военен парадокс – *армейски* тест за интелигентност); всеки от тях по интелект беше един сред десет хиляди.

Но това е друга история, още по-тъпа дори от дозора на Лав. Нея навярно ще я разкажа.

Имам слабост да разказвам истории, които не са за вярване. Как станах отдельонен, също е друга история. По-друга, така както „Зайко-Байко“ е по-различна от „Престъпление и наказание“.

Нашата дивизия нанесе удар при Саарбрюкен. Спечелихме няколко километра европейска територия и загубихме семената на неизброими (по-скоро отколкото непредвидими)

поколения от много умни хора. Мисля, че американската армия сметна това за добра сделка.

Тъй че сега ни преместиха в Арденските гори, за да си починем и да чакаме попълнения. Това се смята за сектор, където никога нищо не се случва – един вид аристократична вила, фронтова база за поправяне на грима, отпускане на нервите и общо освежаване.

Не съм сигурен дали самият аз мога да се възстановя. През цялото време треперя от страх и сън не ме хваща – дори когато съм дневален. Вече имах два пристъпа на плач, но никой не ми обърна внимание, макар да им се навирах в очите. Влачех се след Мел Гордън, нашия неофициален отдельонен лекар и психиатър, хленчих, но той дори не ме забеляза. Никой не ще вече да гледа.

Най-голямата ми непосредствена беда е, че съм направо исторически случай на стомашно-чревни заболявания. Добре поне, че носим зелено бельо.

Докторите тук ме смятат за пристрастен към давиловите капки и не ми дават повече. Вчера ходих чак до старата ми рота, за да измоля две дози от Бренър, фелдшера на трети взвод.

На отиване кензах пет пъти, а на връщане – само три, така че трябва да е помогнало. Ям почти само сухар и сирене, но червата ми са така свити от страх, че не могат да храносмилат. Дето ме направиха командир (посран отдир), може би е една от най-непрактичните шеги на войната.

С тази весела мисъл завършвам нашия кратък инструктаж и се унасям в нещо, което тия дни минава за сън; до мен хърка Майката.

Сутринта лейтенант Уеър дръпва края на платнището; страничните части ги няма – Шутзър ги е взел, надявам се.

– Сержант Нот, майор Лав ни вика в палатката на Втори щабен. Ти хапни, а аз ще мина пак в девет нула нула.